

gebracht en de 5 anderen onder zeer gunstige. Het resultaat was, dat bij de eerste 5 dieren zich tuberculose ontwikkelde, doch bij de laatsten slechts bij één enkel dier. De vijf niet ingeënte konijnen werden allen onder hoogst ongunstige condities n.l. in eene kist onder de aarde begraven en bijna zonder voedsel bewaard, doch geen enkel van deze laatsten werd ziek of bleek, na gedood te zijn, aan tuberculose te lijden.

GRUDEAU concludeert uit deze proeven, dat de ontwikkeling der tuberculose een zeer gecompliceerd proces zijn moet. Dit schijnt onbetwistbaar. Vooral als men bedenkt, dat bij de opzettelijke inenting met eene kultuur van tuberkelbacillen toch stellig wel 100 of 1000 maal meer bacillen worden ingevoerd dan bij spontane infectie mogelijk is. Maar dat van vijf met eene werkzame kultuur ingeënte konijnen slechts één tuberculeus wordt, terwijl konijnen toch voor deze ziekte zeer vatbaar zijn, is een feit geschikt om zelfs den meest verstokten aanhanger der KOCH'sche leer aan het twifelen te brengen.

A. P. F.

I N G E Z O N D E N.

M. d. R !

In een vorig schrijven gaf ik mijn voornemen te kennen om voorloopig in dit *Tijdschrift* geene plaats te vragen voor eene uitéénzetting mijner denkbeelden over het prostitutie-vraagstuk. Ik werd daarbij geleid eensdeels door de overweging, dat de Redactie, bij de veelheid der onderwerpen, die in haar blad zoo nu en dan behandeld moeten worden, moeielijk eene zóó groote plaats zou kunnen inruimen voor de behandeling van één enkel vraagstuk, anderdeels door deze, dat een onderwerp, waarbij met zoo velerlei gezichtspunten en standpunten moet worden rekening gehouden, als hierbij het geval is, beter besproken kan worden in eene tot dat doel bijeengeroepen vergadering, dan in een *Tijdschrift*, speciaal aan ééne tak van wetenschap gewijd.

Nu echter Prof. VAN OVERBEEK DE MEIJER het nuttig geoordeeld heeft den lezers van dit *Tijdschrift* mededeeling te doen van de gronden, waarop hij weigerde op het a. s. Congres als spreker op te treden, ja zelfs daar te verschijnen, mag ik, juist op grond van het bovengezegde, niet nalaten te trachten zijne argumenten te ontzenuwen. Gelukkig weet ik dat niet allen, die over het prostitutie-vraagstuk denken zooals hij, tegenover het Congres eene gelijke houding aannemen; maar ik zou het ook jammer vinden als zijn voorbeeld aanstekelijk werkte, en deze of gene meende aan zijn standpunt wel verplicht te zijn, daar weg te blijven.

Wat toch is de bedoeling van het Congres?

Zeer zeker verwachten de ontwerpers daarvan, dat hunne beginselen aldaar de vuurproef eener veelzijdige en degelijke discussie zullen doorstaan, en dienengevolge algemeener gehuldigd, krachtiger in praktijk gebracht zullen worden.

Geene demonstratie echter of protest-meeting is het, die wij op het touw

zetten; neen! ook tot hen, van wie wij weten, dat zij de door ons aangeprezen middelen afkeuren, richten wij onze uitnoodiging. Wij hopen natuurlijk te overwinnen; maar wij ontvlieden den strijd niet. Welk bezwaar kan er dan gelegen zijn voor onze tegenstanders op dit gebied in de bijwoning van het Congres?

Indien wij werkelijk zulke domooren zijn als waarvoor Prof. VAN OVERBEEK DE MEIJER ons aanziet, welnu laat men dan ten aanhoore van het Nederlandsche volk ons dit komen bewijzen. Op hygiënisch gebied kunnen zeker onze tegenstanders talrijker en krachtiger strijders aanvoeren dan wij; waarom dan deze gelegenhied niet aangegrepen om te verkondigen, datgene wat men meent bevorderlijk te zijn aan het welzijn des volks.

Zijn onze eischen voor de toelating te streng, omdat wij instemming vragen met de stelling: de eischen der zedelijkheid zijn dezelfde voor den man als voor de vrouw?

De Heer VAN OVERBEEK DE MEIJER beweert, dat hij die stelling niet kan toegeven; hij meent dus strenger te mogen zijn tegenover de eene partij dan tegenover de andere. Aangezien het wel niet onduidelijk zal zijn, dat in het verband, waarin bovengenoemde stelling voorkomt, de sexueele zedelijkheid wordt bedoeld, en het evenmin twijfelachtig mag worden geacht, welke partij's Hoogleeraars strengste oordeel zou treffen, mag ik zijne bewering aldus vertolken, dat hij van den man minder ingetogenheid zou eischen op sexueel gebied dan van de vrouw.

Ik geloof niet, dat hij deze woorden tot de zijne zou maken; doch dat hij wellicht zeggen zou, dat het in acht nemen eener zelfde ingetogenheid van den man grooter zelfbedwang eischt dan van de vrouw. Dit echter voor een oogeblik toegevend, vraag ik nochtans: is de omvang van den gestelden eisch ongelijk geworden door het verschil in moeielijkheid om aan dien eisch te voldoen?

Het is voor den hongerenden arme veel moeielijker eerlijk te blijven, dan voor den vermogenden rentenier; maar zijn daarom de eischen der zedelijkheid in dit opzicht voor die beiden verschillend?

Beantwoordt men deze vraag toestemmend, dan blijkt daaruit eenvoudig dat wij verschillen in de opvatting van een woord.

Onze bedoeling met de gewraakte uitdrukking werd m. i. duidelijk genoeg toegelicht door het feit alleen, dat Prof. VAN OVERBEEK DE MEIJER werd uitgenoodigd op het Congres te spreken. Zijne opinie over het prostitutie-vraagstuk was ons werkelijk wel bekend; en het was zeker onze bedoeling niet hem voor den mal te houden door hem uit te noodigen als spreker op eene bijeenkomst, gehouden onder eene leuze, lijnrecht indruischende tegen zijne zoo dikwijls uitgesproken opvatting.

Vraagt men dan mij een' commentaar op dien eisch, die omtrent de bedoeling geen twijfel laat; zoo geef ik dien in een volzin, ontleend aan hetzelfde werkje van R. VON KRAFFT-EBING, dat VAN OVERBEEK DE MEIJER in een vorig N^o. van dit *Tijdschrift* tegen ons aanvoerde 1).

1) Het heeft mij echter niet mogen gelukken daarin eenige verdediging van het standpunt onzer tegenstanders aan te treffen.

„In der grobsinnlichen Liebe, in dem wollüstigen Drang, den Naturtrieb zu befriedigen, steht der Mensch auf gleicher Stufe mit dem Thier, aber es ist ihm gegeben, sich auf eine Höhe zu erheben, auf welcher nicht mehr der Naturtrieb ihn zum willenlosen Sklaven macht, das mächtige Fühlen und Drängen höhere, edlere Gefühle weckt, die, unbeschadet ihrer sinnlichen Entstehungsquelle, eine Welt des Schönen, Erhabenen, Sittlichen erschliessen.“

Het streven naar die hoogte, dat is de eisch der zedelijkheid op sexueel gebied, dien wij aan man en vrouw beiden stellen.

Wie acht zich door dien eisch geweerd?

De beide andere aangevoerde argumenten betreffen meer de Ned. Ver. tegen de Prostitutie dan wel het Congres.

De Heer VAN OVERBEEK DE MEIJER wil blijkbaar niet te maken hebben met iets, wat van die Vereeniging uitgaat, wijl de door haar aangeprezen middelen volgens hem der volksgezondheid nadeelig zijn, ja deze reeds geschaad hebben, wijl deze Vereeniging zich beweegt op een terrein, waarop zij zich, volgens hem, tot oordeelen onbevoegd moest verklaren; wijl de voorzitter dier Vereeniging zich in het debat soms geuit heeft op een' toon, dien de heer VAN OVERBEEK DE MEIJER beleedigend acht voor de geneeskundigen.

Wat dit laatste argument aangaat; ik zou den heer VAN OVERBEEK DE MEIJER willen vragen of ik persoonlijk het b. v. als een compliment moet opvatten, wanneer hij in een vorig artikel te verstaan geeft, dat ik het „waarnemingsvermogen“ voor de belangen der volksgezondheid heb verloren? Dergelijke uitdrukkingen vloeien wel eens uit de pen, zelfs wel eers uit de zijne. Ik voor mij maak mij daarover koud noch warm, en ik zal, waar mij de gelegenheid daartoe openstaat, met hetzelfde genoegen als te voren vernemen, wat Z.H. Gel. in het belang der volksgezondheid schrijft, of spreekt. Ik beklag oprecht iemand, die zich op publiek terrein wil bewegen, en zich over dergelijke bezwaren zoo moeielijk kan heenzetten als dit bij den heer VAN OVERBEEK DE MEIJER het geval schijnt te zijn.

Al de domheden, waarvan de Hoogleeraar de Vereeniging beschuldigt, zouden het best op het Congres te bewijzen zijn; maar — eigenlijk zijn deze daar niet aan de orde. 't Is daar toch niet de vraag: hoe hoog of hoe laag die Vereeniging moet worden gesteld, maar eenvoudig dit: op welke wijze worden de gevaren der prostitutie het best bestreden? Die vraag moeten wij nu eenmaal oplossen, niet onder geneeskundigen alleen; maar onder de burgers van den Staat. De Vereeniging nam daartoe het initiatief. Wie tot die oplossing wil medewerken kan zonder gevaar voor zijne zelfstandigheid aan de werkzaamheden van het Congres deelnemen.

De heer VAN OVERBEEK DE MEIJER keurt het streven naar afschaffing van het opsporen van besmette (venerische) publieke vrouwen af. Een groot deel van de leden der Nederlandsche Vereeniging ziet in deze afschaffing de hoofzaak voor de bestrijding der prostitutie. Over dit punt is gedachtenwisseling mogelijk.

Ik voor mij acht opheffing der bordeelen den allereerst noodzakelijken stap. Ook deze meening deelt, geloof ik, de heer VAN OVERBEEK DE MEIJER niet; wel echter Dr. W. O. FOCKE, wiens artikel in de *Deutsche Vierteljahrschrift für öffentliche Gesundheitspflege* door hem met zooveel instemming wordt aangehaald.

Deze en een groot aantal dergelijke punten kunnen op het Congres, en daar het best, besproken worden. Indien de geneeskundigen zich aan die beraadslaging onttrokken, de een uit onverschilligheid, de ander omdat hij zich voor onfeilbaar houdt, dan zou het hunne schuld zijn, wanneer de uitingen van het Congres blijk gaven, dat daar met de belangen der volksgezondheid niet voldoende, niet op wetenschappelijke wijze ware rekening gehouden.

De uitingen van het Congres zullen gehoord worden, zullen gewicht in de schaal leggen, hetzij de geneeskundigen daaraan deelnemen of niet. Wien dus het volksbelang, en speciaal het belang der volksgezondheid, ter harte gaan, hij volge niet het voorbeeld van Prof. VAN OVERBEEK DE MEIJER.

Harlingen, 29 Jan. '89.

J. MENNO HUIZINGA.

Ik heb de eer zoo kort mogelijk het volgende te antwoorden :

1°. De eischen der zedelijkheid behooren strenger en scherper te zijn *voor den man*, dan voor de vrouw. Immers, hij is de sterke, zij de zwakke; hij vervult physiologisch de actieve, zij de passieve rol; bij hem is de drift sterker, bij haar van nature de zedigheid grooter; voor hem is de (matige) coïtus heilzaam en een genot, voor haar buitenechtelijk een gevaar, welks gevolgen hare geheele toekomst bederven kunnen; hare bestemming is: het middenpunt te zijn van een *gezin*, d. w. z. van den grondslag der maatschappij. Zij moet daarom door den sterkere *worden gespaard*.

2°. Ik wil inderdaad niets te maken hebben met iets, wat uitgaat van de Vereeniging, en dat wel om de redenen door den Heer M. H. genoemd. In den voorlaatsten regel van die alinea zou ik alleen „soms” veranderen in „altijd” en toevoegen, dat de Voorzitter ook *onriddelijk* is in het debat. In het *Maandblad* van 1 Februari l.l. (p. 11, kolom 1, bovenste regel) is alweder een citaat met weglating van eenige voorafgaande woorden, die bewijzen zouden, dat het aangehaalde *niet* doelt op het onderwerp (het aanbieden van coïtus *uit geslachtsdrift*). — Als de Vereeniging nuttig werkzaam wil zijn, kieze zij een Voorzitter, die zijn onderwerp machtig is, waardig, eerlijk, kalm en bezonnen in het debat. Veel van het gebrouwde kwaad kan dan worden weggenomen. Haar schelden en afbreken behoore tot het verledene. De Vereeniging toone dan, dat zij ook kan opbouwen.

3°. Ik heb nimmer te verstaan gegeven, dat de Heer M. H. „het waarnemingsvermogen voor de belangen der volksgezondheid heeft verloren”. Hij zelf heeft gezegd, dat het beschouwen van de prostitutie als een *bedrijf* het waarnemingsvermogen voor het daarin gelegen sociale en sanitaire euvel bij *volk* en overheid te loor zal doen gaan. Ik heb daarop geantwoord, dat het bij de Lezers van dit *Tijdschrift* stellig nog niet zoover gekomen is.

Utrecht, 5 Februari 1889.

V. O. DE M.

— ❦ —

Aan de Redactie van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde!*

Gij zult mij genoegen doen het volgende in het eerstvolgend nummer van het *Tijdschrift* op te nemen:

Ook ik ontving van het Bestuur van het nationaal Congres tegen de prostitutie een uitnodigingsbrief om het Congres bij te wonen en daar als spreker op te treden.